

Бекітемін

Педагогикалық кеңесінің

төрайымы

Келлер Ф.Н.

хаттама № _____ от _____

**Жеңіл ақыл-ой кемістігі бар оқушылар арналған үшін «Қазақ тілі»
пәнінен жаңартылған мазмұндағы негізгі орта білім берудің жеке оқу
бағдарламасы (оқыту қазақ тілілінде емес)
9 класс**

Жеңіл ақыл-ой кемістігі бар білім алушыларға арналған сыныптары үшін «Қазақ тілі» пәнінен жаңартылған мазмұндағы оқу бағдарламасы (оқыту қазақ тілінде емес)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Жеке оқу бағдарламасы үлгілік оқу бағдарламасының негізінде орта буынды мектеп үшін ҚР БҒМ 469 бұйрығы 20.09.2018ж.әзірленген.

2. Жеңіл ақыл-ой кемістігі бар білім алушыларға арналған 5-10 сыныптары үшін «Қазақ тілі» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілікоқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) «Білім туралы» 2007 жылғы 27 шілдедегі Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

3. «Қазақ тілі» пәнінің негізгі мақсаты – қарым-қатынас құралы ретінде қазақ тілін меңгерудің карапайым дағдыларын қалыптастыру, сөйлеу этикетінің ережелеріне және сөздік қызметінде лингвистикалық бірліктерді пайдалану нормаларына сәйкес сөйлеу әрекетінің түрлеріне (тыңдалым, айтылым, оқылым және жазылым) оқыту.

4. «Қазақ тілі» пәнінің оқыту міндеттері:

1) әлеуметтік-тұрмыстық және оқу жағдайында қарым-қатынасқа түсуге қажетті тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым дағдыларын дамыту;

2) сөйлеу тілінің фонетикалық жағын дамыту: қазақ тіліндегі дыбыстарды жеке, сөзде, сөйлемде дұрыс айтуға дағдыландыру; қазақ тіліне тән үндестік заңын практикалық түрде игеру, жуан, жіңішке дыбыстарды ажырата білу;

3) сөздік қорын дамыту: сөздік қорын заттың атын, сынын, қимылын білдіретін сөздермен толықтыру, молайту; жаңа сөздердің мағынасын түсіну, мағынасы бойынша топтастыру; сөздік қорын молайтуда аударма және түсіндірме сөздіктерді пайдалана білуге үйрету;

4) қазақ тілінің грамматикасы туралы білімдерін қалыптастыру; қазақ тілінің нормалары мен ережелеріне сәйкес сөйлемдерді синтаксистік дұрыс құру дағдыларын қалыптастыру;

5) байланыстырып сөйлеуін дамыту: диалогтік және монологтік сөйлеу

(ауызекі, жазбаша тіл) дағдыларын қалыптастыру;

6) қол жетімді мәтінді дұрыс және мұқият оқу дағдыларын қалыптастыру;

7) тілдің дыбыстық құрамын меңгеру, грамматика және емле туралы қарапайым ақпарат негізінде сауатты жазу дағдыларын дамыту;

8) білім алушылардың жалпы танымдық процестерін, интернационалдық, патриоттық, Отанға деген сүйіспеншілік сезімдерін қалыптастыру, ой-өрісін, зейінін, есте сақтауын, сөйлеу белсенділігін дамыту;

9) әртүрлі халықтардың тілі мен мәдениетіне төзімділік көзқарас қалыптастыру.

5. Екінші тілге оқыту үшін жеңіл ақыл-ой кемістігі бар балаларды оқыту қоршаған ортамен таныстыру, математика, әлеуметтік-тұрмыстық бағдар, кәсіби-еңбекке дайындық пәндерімен тығыз байланыста бірыңғай қазақ тілі сабағы өткізіледі.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

6. Оқу процесін ұйымдастыруға арналған педагогикалық тәсілдердің іске асырылуы жеңіл ақыл-ой кемістігі бар білім алушылардың арнайы оқу қажеттіліктерін қанағаттандыруға бағытталған арнайы білім беру принциптеріне негізделген:

1) жеңіл ақыл-ой кемістігі бар білім алушыларды оқытудың түзеу-дамытушылық бағыты, оның ерекше білім беру қажеттіліктері ескеріле отырып, оқу ісінің арнайы тәсілдері және әдістері арқылы жүзеге асырылады;

2) оқытудың әлеуметтік-бейімдеу бағыты тұлғаның бейімделмеушілігін жеңу немесе азайтуды білдіреді; білім алушылардың әлеуметтік өмірге қатысулары үшін қажетті тәртіп пен өмірлік нормаларының меңгерілуі бойынша арнайы жұмыстар қарастырылады;

3) әрекеттік ықпал ету принципі: оқыту барысында педагогтың басшылығымен заттық-практикалық, ізденушілік әрекеттер кең қолданылады, бұл оқу материалын түсінуге жағдайлар жасайды; заттық-практикалық әрекет жоғарғы психикалық функцияларының сенсомоторлық негізін дамытуға (қабылдауы, тілі, ойлау қабілеті), оқушылардың өмірлік тәжірибесінің жеткіліксіздігінің орнын толықтыруға, жалпы білім беру пәндері бойынша білімдер мен дағдыларды меңгерулеріне мүмкіндік береді;

4) ақыл-ой кемістігі бар білім алушыларға саралап және даралап ықпал ету білім алушылардың жастарына, дене болмысына, психологиялық жағдайына, зиятының ерекшеліктеріне қарай, танымдың қабілетін есепке ала отырып және қосымша кемістіктеріне негізделіп бөлінетін 4 типологиялық топты құрайтын педагогикалық жіктелу негізінде іске асырылады (В.В.Воронкова бойынша). Әрбір типологиялық топ үшін педагог олардың мүмкіндіктеріне сәйкес қолжетімді күрделілік пен көлемін ескере отырып, оқу материалының мазмұнын тандап алады; оқу жұмысының қарқыны,

оқушылардың дербестігі, оқыту тәсілдері мен әдістері түрлендіріледі. Білім алушылардың топтарға бөлінуі шартты және қозғалмалы. Жіктемелі тәсіл оқытудың жекеленуімен толықтырылады;

5) оқытудың практикалық бағыттылығы оқылатын материал мен білім алушылардың практикалық әрекетімен арасындағы өзара тығыз байланысты анықтауды, практикалық-бағдарлық міндеттерді шешу үшін маңызды білім мен біліктерді қалыптастыруды білдіреді;

6) коммуникативтік тәсіл – ақпаратты беру және хабарлау, тілдік қатынас барысында білімдерімен, қабілеттерімен және дағдыларымен алмасу; тіларқылы қатынас жасау қабілеттілігі оқыту нәтижесі болып табылады;

7) арнайы педагогикалық басшылық ету принципі. Ақыл-ой кемістігі бар, әсіресе 3 және 4-типологиялық топтағы оқушылар, оқу міндетін ойдағыдай жүзеге асыруды қамтамасыз ету үшін үнемі жүйелі педагогтің қолдауын талап етеді: білім алушының танымдық мүмкіндіктерін, оқытудың арнайы әдістемелерін біле отырып, оқушының танымдық-оқу әрекетін ұйымдастырып бағыттайды.

7. Сынып бөлмесіндегі жиһаз жеке, жұп немесе топ ішіндегі жұмыс түрлерін ұйымдастыруға ыңғайлы болуы үшін қозғалмалы болғаны дұрыс.

8. Қазақ тілі сабағында білім алушылардың тілін дамыту үшін көрнекіліктерді (салыстырма мазмұнды кестелер, заттық суреттер, кітап бетіндегі жаңа суреттер, сюжетті суреттер, сериялы суреттер, картиналық лотолар, картиналық сөздіктер) тиімді пайдалану сөздік қорды молайтып, жалпы сабақты меңгеруге көмектеседі, білім алушылардың қызығушылығын арттырады;

9. Білім алушылардың коммуникативтік дағдыларын дамыту үшін мұғалімдер түрлі педагогикалық тәсілдер мен технологияларды кеңінен қолдана алады:

1) ақпараттық-коммуникациялық технологияларды тиімді қолдану арқылы білім алушылардың қазақ тіліне деген қызығушылығын арттыру;

2) ойын технологиясын қолдану;

3) тәжірибелік және ойлау іс-әрекеттерін сөзбен сүйемелдеу;

4) әртүрлі электронды жабдықтарды (принтер, сканер, слайдтарды) пайдалану.

10. Білім алушылардың ауызша сөйлеу тілі мен оқу техникасы сабақтан тыс оқу кезінде жетілдіріледі; ауызша сөйлеу тілін дамыту күнделікті өмірде әртүрлі әрекеттерде: тұрмыстық, еңбек, ойын әрекеттерінде жүзеге асырылады.

3-тарау. «Қазақ тілі» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

11. «Қазақ тілі» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 9-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 72 сағатты;

12. Оқу пәнінің мазмұны:

1) жеңіл ақыл-ой кемістігі бар білім алушыларға арналған арнайы бағдарлама концентрлік жүйе бойынша құрастырылған, яғни өткен тақырыптар қайталанып, тереңдетіліп кеңейтіліп, білім алушылардың білімі жүйеленіп отырады;

2) білім алушылардың өзіне тән қабілет, мүмкіндіктеріне қарай мұғалімдер оқу материалдарын білімалушының қабылдау деңгейіне байланысты жеңілдетіп беруге мұқтаж болады;

3) сыныптағы білім алушылардың мүмкіндіктерімен ерекше оқыту қажеттілігіне байланысты тақырыпты меңгеруге қажет сағат санын мұғалім өзі анықтап, жоспарлайды.

13. «Қазақ тілі» пәнінің мазмұны келесі бөлімдерді қамтиды:

1) 1-бөлім «Тыңдалым»;

2) 2-бөлім «Айтылым»;

3) 3-бөлім «Оқылым»;

4) 4-бөлім «Жазылым»;

5) 5-бөлім «Тілдік бағдар беру».

14. «Тыңдалым» бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын түсіну;

2) әртүрлі жанрдағы мәтіндерді түсіну;

3) тыңдалым материалдары бойынша жауап беру.

15. «Айтылым» бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) қарым-қатынастық дағдыларын дамыту;

2) қазақ тілі этикасын сақтап, сөйлеу мәдениетін меңгеру;

3) диалогті дамыту;

4) байланыстырып сөйлеу;

5) сенімді және еркін жауап беру.

16. «Оқылым» бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) оқу жұмыстарын әртүрлі формада ұсыну;

2) әртүрлі ресурс көздерінен қажетті ақпарат алу;

3) оқылым стратегияларын қолдану.

17. «Жазылым» бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) қазақ тіліне тән дыбыстарды дұрыс жаза білу;

2) жазба жұмыстарын әртүрлі формада ұсыну;

3) іскерлік хат;

4) орфографиялық және пунктуациялық ережелерді сақтау.

18. «Тілдік бағдар» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) жаңа сөздердің, омоним, синоним, антоним сөздерінің, сөз тіркестерінің мағынасын түсіну;

- 2) дыбыстар, буындар; тасымал;
- 3) түбір мен қосымша; сөз таптары;
- 4) сөйлем.

19. 5-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» оқу пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым: мұғалім мен білім алушылардың сөзін, аудио (видео) таспаларды тыңдай білу, естігенін түсіну, жаңа сөздердің мағынасын түсіну, аудармаларын білу; мәтіннің мазмұны бойынша негізгі сұрақтарға жауап беру;

2) айтылым: үлгі бойынша затты сипаттау; сұрақ бойынша сөйлемді толықтыру, кеңейту; сөйлем түрлерінің айтылу интонациясына көңіл бөлу, еліктеу; мәтін, сурет бойынша сұрақтарға жауап беру, қарапайым үлгілерді пайдаланып сөйлесу; бір-біріне сұрақ қою, құрбысының сұрағына жауап беру; жиі қолданатын сөздерді меңгеру белсенді сөз қорында қолдану; мәтіннің мазмұны бойынша негізгі сұрақтарға жауап беру; сурет бойынша қысқа әңгіме құрастыру; үлкендермен сөйлесу мәдениетін білу; қоғамдық орындарда өзін дұрыс ұстай білу, қазақ тілі этикасын сақтап, сөйлеу мәдениетін меңгеру;

3) оқылым: екі-төрт сөйлемнен тұратын жеңіл мәтіндерді оқып, сұраққа жауап беру; әдеби сөйлеу нормаларын сақтай отырып мәтінді тұтас сөзбен дұрыс, саналы түрде дауыстап оқу; мұғалімнің көмегімен мәтіннің негізгі ойын анықтау; мәтінде таныс емес сөздерді табу, түсіну, сөздікті қолдану; жұмбақ, жаңылтпаштарды жаттау; мұғалімнің көмегімен сөздіктен қажетті ақпаратты ала білу; оқылым стратегияларын қолдана білу;

4) жазылым: қазақ тіліне тән дыбыстардың әріп таңбасын дұрыс жаза білу; дауысты (ә, ө, ү, ұ, і) және дауыссыз (ғ, қ, н, һ) дыбыстардың дыбысталу ерекшеліктеріне сәйкес дұрыс айту, ажырату, әріп таңбасын дұрыс жазу; әріптік, сөздік диктант жазу; өткен ережелерді сақтап, жай сөйлемдерді, заттың атауларын жазу оқулықтан, тақтадан көшіріп жазу; сөзге, сөйлемге дыбыстық, буындық талдау жасау; графикалық үлгі бойынша сөз, сөйлем құрастыру, талдау; мұғалімнің көмегімен шағын құттықтау жазу; орфография және пунктуациялық ережелерді сақтау;

5) тілдік бағдар: жаңа сөздердің мағынасын түсіну; синоним, антоним сөздерді түсіну; жуан және жіңішке дауысты дыбыстардың дыбысталу ерекшеліктеріне сәйкес дұрыс айту, ажырату, дыбыстық талдау; дыбыс үндестік заңы; түбір және қосымша туралы түсініктерді, жалғау түрлері туралы білу, жұрнақтар мағынасын түсіну; сөйлемдердің айтылу мақсатына қарай бөлінетін түрлерін айтылу интонациясына қарай ажырату; сөйлем соңында қойылатын белгіні білу.

20. 6-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» оқу пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым: мәтіннің негізгі мағынасын түсіну; басты кейіпкерді сипаттайтын, оған қатысты сөйлемдерді (өз бетімен немесе мұғалімнің көмегімен) тауып түсіндіру; аудио таспаға жазылған шағын мәтіннен таныс сөздерді естіп, айту, аудару; сұраққа өздігінен жауап беру;

2) айтылым: мәтіннің мазмұны бойынша сұрақтарға жауап беру арқылы әңгімелесу; күн тәртібіне байланысты іс-әрекеттер бойынша «не істеп

отырсын? не істеді? не істейсің? қашан? қайдан? неше? нешеде? кіммен? немен?» деген сұрақтарға үлгілерді пайдаланып сөйлесу; таныс заттардың басты белгілерін анықтап, сипаттау; берілген үлгілер, сызбалар бойынша монологтік сөйлеу құрау; бөгде адамдармен қарым-қатынасқа түсу мәдениетін білу; берілген үлгілер, сызбалар, сюжетті-рөлдік ойындар арқылы диалогтік сөйлеу құру; сурет, ілеспелі сурет, іс-әрекет бойынша қысқа әңгіме құрастыру; ретсіз берілген сөздерден сөйлем құрастыру; сұраққа толық жауап беру, жауапты кеңейту;

3) оқылым: әдеби сөйлеу нормаларын сақтай отырып мәтінді жүгіртіп дұрыс, саналы түрде дауыстап оқу; шағын ертегі, тақпақ, мәтіндерді мәнерлеп, дұрыс, интонациясын сақтап, тыныс белгілеріне тоқтап оқу, негізгі мазмұнын түсіну; шығарманың және оның бөліктерінің негізгі ойын анықтау; шығарманың басты кейіпкерлерінің мінезіндегі ерекшеліктерін анықтау; түсініксіз сөздерді анықтау, мағынасы ұқсас, қарама-қарсы сөздерді іріктеу, ойлау; сөздікті пайдалану; мұғалімнің сұрақтары арқылы оқылған мәтіннің мазмұнын талдау; мәтінді бөліктерге бөлу; оңай тақпакты жаттау; мұғалімнің көмегімен балаларға арналған газет-журналдардан қажетті ақпаратты ала білу; оқылым стратегияларын қолдану;

4) жазылым: жуан, жіңішке дауысты дыбыстар; қатаң, ұяң, үнді дауыссыздар. Ң дыбысы, ң-н дыбыстарын салыстыру. Қ-ғ дыбыстарын өзара салыстыру; сөздерді буынға бөліп жазу; сұрақ, сурет бойынша құрастырған сөйлемді ережелерді сақтап жазу; шағын көлемді мәтінді өтілген ережелерді сақтап көшіріп жазу; сөздік диктант, шағын сөзден (5-8 сөз) құралған диктант жазу; досына хат, конвертке мекенжайын жазу; орфографиялық және пунктуациялық ережелерді сақтау (зат есімнің көпше түрінің жұрнақтарын дұрыс жазу; сөйлем соңында қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану).

5) тілдік бағдар: мәтіндегі жаңа сөздерді тауып, мағынасын түсіну; сөздердің тура және ауыспалы мағыналарын түсіну, ажырату; дауыссыз дыбыстардың дыбыс ерекшеліктеріне сәйкес дұрыс айту; дауыссыз дыбыстардың түрлерін жіктеп, дұрыс айту; ұқсас дыбыстарды бір-бірімен салыстыру, ажырату; көптік, жіктік жалғауларды тану, ажырату; жіктік жалғауды тану, ажырату; сөз құрамын талдау, негізгі және туынды түбірді ажырату; етістікті жіктеу; есімдікті, есімдік түрлерін білу, ажырату; зат есімнің анықтамасын, сұрақтарын білу; зат есімнің көпше түрінің жұрнақтарын дұрыс айту; тәуелдік, жіктік жалғауларды ажырату; етістікті жіктеу; есімдік, есімдік түрлерімен танысу, ажырату; хабарлы сөйлемдерді мағынасына қарай сұраулы және лепті сөйлемдерге айналдыруды білу.

21. 7-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым: жалғау, жұрнақтардың мағынасын түсіну; қарапайым әдеби мәтіндерді тыңдау, түсіну; аудио және видео таспаға жазылған сөйлемдердің түрін интонациясына байланысты ажырату; басты кейіпкерлердің сипатына, іс-әрекетіне қатысты сұрақ қою, жауап беру;

2) айтылым: көрнекілік, мәтін, жағдаяттар бойынша «кімнің? кімдікі?»

кімге? неге? кіммен? немен? канша? нешінші?» деген сұрақтарға сүйеніп диалогтік, монологтік сөйлеу құру; берілген сөйлемдерден мәтін құрау; сөйлемдерді толықтыру, кеңейту; тірек сөздерге сүйеніп 2-3 сөйлем құрастыру; тақырыптарға сай такпак, жұмбақ жаттау; мектепте, сыныпта, асханада, көлікте, аулада өзін ұстау ережелерін білу, орындау; әртүрлі жағдаяттарда сөйлеу мәдениетін сақтап, диалогтік сөйлеуге қатысу; сөйлем интонациясы бойынша хабарлы, сұраулы, лепті сөйлемдерді үлгі бойынша құрастыру; сын есімдерді қосып сөйлемді толықтыру;

3) оқылым: шығарманың негізгі ойын анықтау; мұғалімнің көмегімен басты кейіпкерлерді атау, олардың сыртқы келбетін, әрекетін сипаттау; мұғалімнің көмегімен қарапайым жоспар құру, құрылған жоспар бойынша мәтіннің мазмұнын айтып беру; алдын ала белгіленген тапсырманы орындау мақсатымен (қойылған сұраққа жауап табу, мазмұнын айту беру, мәнерлеп оқу) мәтінді өзбетімен оқу; казак классиктерінің әдеби шығармаларынан қысқа үзінділерді интонацияларын сақтап, мәнерлеп саналы түрде оқу; өлең, такпақтар жаттау; сөздікті пайдалану;

4) жазылым: дыбысталуы ұқсас дыбыстарды ажырата білу; ү-ұ дыбыстарды таңбалай, салыстырып ажырата білу; жазылу емлесін салыстырмалы түрде мысалдар арқылы ұғыну; х, һ дыбыстары бар сөздерді дұрыс айтып, қатесіз жазу; х, һ өзара және к дыбысымен салыстыру; тірек сөздерге сүйеніп сөйлем құрастыру; мұғалімнің басшылығымен құрған жоспарға сүйеніп 2-3 сөйлем құрастыру, жазу; мұғалімнің басшылығымен сұрақ бойынша ретсіз берілген сөздерден сөйлем құрастыру, жазу; мұғалімнің басшылығымен құрған жоспарға сүйеніп мазмұндама жазу; сөздік диктант жазу, сөздікті пайдаланып өз-өзін тексеру; шағын сөзден (10-15 сөз) құралған диктант жазу; өз бетімен шағын құттықтау (досына, анасына, туысына) жазу; орфография және пунктуациялық ережелерді сақтау (жазба жұмыстарында сөзге қосымша жалғауда үндестік заңын ескеріп, орфографиялық нормаға сай дұрыс жазу, сөйлем соңында қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану);

5) тілдік бағдар: жаңа сөздердің мағынасын түсіну, сөздіктен табу; жалпылама сөздерді практикалық түрде меңгеру, оларға сұрақ қою; буын, буын түрлері туралы түсінік беру, буындарды ажырату; буын үндестігі заңын сақтап айту және жазу; тасымалмен танысу, дұрыс тасымалдауға үйрену; жалқы есім мен жалпы есімді ажырату; септік жалғаулармен танысу, ажырату; белсенді сөздік қорын қолдану, сөзжасамдық жұрнақтарды қолдану, сөз құрастыру; сын есімнің шырайларымен танысу, анықтамасын танып білу; сан есімнің түрлерімен танысу, анықтамасын танып білдіретін сұрақтарын қоя білу; сөйлем интонациясы бойынша хабарлы, сұраулы, лепті сөйлемдерді ажырату; етістіктің шақтарын білу, ажырату; үлгі бойынша сөйлем құрастыра білу.

22. 8-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым: етістіктің шақтары мен, есімдіктің жақтарының мағынасын түсіну; сөз таптары: зат есім, есімдік, етістік, сан есім, сын есім туралы қарапайым түсінік алып, анықтамасы, сұрақтары бойынша ажырату; сөз

таптарына қосылған жалғау, жұрнақтарының мағынасын түсіну; аудио және видео таспаға жазылған балаларға арналған шағын шығармаларды, ертегілерді тыңдау, неізгі ойын түсіну; мәтіннің мазмұны бойынша сұрақ қою, жоспар құру; қойылған сұрақтарға жауап беру, себеп-салдарын анықтау;

2) айтылым: қатынас мақсатын (хабарлау, түсіндіру, сұрау, ой бөлісу) ескере отырып, әңгімеге, диалогке қатысу; қатынас жағдайын (көңілді, көтеріңкі, сабырлы) ескере отырып, әңгімеге, диалогке қатысу; сөйлеу тәртібін сақтау; сөйлесіп тұрған адамды тыңдап алу, орынды сұрақ қою; талдау барысында жай, жайылма, бірыңғай мүшелі сөйлемдерді қолдану; жаңасөздердің аудармаларын білу; әртүрлі (орысша-қазақша, қазақша-орысша) сөздіктерді пайдалану; әртүрлі жағдайларда өздерін дұрыс ұстап, сыпайы қатынас жасай білу; өтілген және «кім туралы? не туралы? не істедің? не істеп отырсың? не істейсің? не істедіңдер?» сұрақтарына дұрыс жауап беріп, диалогке қатысу; сурет және әңгіменің басы бойынша сын есімдерді кіріктіріп отырып әңгіме құрастыру; сипатталып жатқан жағдайды бағалай отырып әңгіменің мазмұнын айтып беру; басталған әңгімені жалғастыру; қойылған сұрақтарға жауап беру, себеп-салдарын анықтау;

3) оқылым: оқу барысында қазақ тілінің орфоэпиясын сақтау; қаратпа сөздерде кездесетін сөйлемдерді, тыныс белгілерін сақтап дұрыс оқу; мәтіндегі автор мен кейіпкерлердің сөздерін ажырата білу; мәтіннің мағынасын жоспар бойынша, толық, қысқа, теріп айту; мәтіндегі салыстырған, астарлап айтқан сөздерді табу, мағынасын түсіну; сыныптан тыс оқу; мұғалімнің көмегімен оқыған мәтін бойынша өз пікірін білдіру;

4) жазылым: құрамында қазақ тіліне тән дыбыстары бар сөздерді атау, оқу, жазу; көп нүктенің орнына керекті әріпті қойып жаза білу; сөздік диктант жазу; сөздікті пайдаланып бір-бірін тексеру; шағын мәтінді жатқа жазу; шағын сөзден (16-20 сөз) құралған диктант жазу; мұғалімнің басшылығымен немесе өздігінен бірігіп құрастырған жоспар бойынша шағын көлемде мазмұндама жазу; хабарландыру, мақала, колхат, істелген жұмыс туралы есеп беру сияқты ісқағаздарын толтыру; тақырып бойынша сөздердің маңызды бөліктерін дұрыс жазу (күрделі сөздер);

5) тілдік бағдар: қос сөз, қаратпа сөздердің анықтамасымен танысу, оларды ажырата білу; үстеумен және шылаумен танысу, оларды ажырата білу; жай сөйлемді, оның түрлерін ажырату; сөйлемдегі сөздердің орын тәртібі туралы түсінігі болу; сөздің тура және ауыспалы мағынасын анықтау; тұрақты сөз тіркестерін табу, ажырату, түсіндіру, орынды қолдану; тасымал туралы білімді орынды пайдалана білу; ауызекі сөйлеуде үлгі бойынша қалыптасқан етістіктердің шақтағын дұрыс қолдану; есімдіктердің септік жалғауларын дұрыс қолдану; сөз таптарына қосылған жалғау, жұрнақтарының мағынасын ажырату, меңгеру; сөз таптарына қосылған жалғау, жұрнақтарын мәтіннен табу; өтілген сөз таптарын қолданып сөйлемдерді кеңейту, жай сөйлем құрап айту.

23. 9-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым: біріккен сөздердің анықтамасымен танысу; күрделі зат есімдерді күрделі сөздерді түсіну; басылымдардағы (газет, журнал) мақалаларды түсіну; шығарманың негізгі идеясын түсіну; аудио және видео таспаға жазылған балаларға арналған шағын шығармаларды, ертегілерді тыңдау, негізгі ойын түсіну, аудару; мәтіндегі абзацтың рөлін түсіну; мәтіннің әр бөлігі бойынша сұрақ қою; мәтіннің мазмұны бойынша қойылған сұрақтарға жауап беру;

2) айтылым: мәтінмен жұмыс істеу барысында әңгіменің негізгі құрылымын сақтау (кіріспе, негізгі бөлім, қорытынды); логикалық кезектілігін сақтап, себеп-салдарын ашу; басталған әңгімені жалғастыру; қысқа ертегі, әңгімелердің мазмұнын айту; өзі, отбасы, жолдастары туралы ойын жеткізіп айта білу; күнделікті тұрмысқа, оқуға, қатынасқа қатысты жағдаяттарда қарым-қатынас жасап сөйлесу; әртүрлі жағдайларда өздерін дұрыс ұстап, сыпайы қатынас жасау; тақырыптық диалогтер құру, сұрақ қою, диалогті қолдау; оқыған шығармалардың мазмұнын айту; жеке өмірінен алынған тәжірибе негізінде әңгіме құрастыру; тәжірибелік әрекеттер негізінде әңгіме құрастыру; мәтіннің мазмұны бойынша қойылған сұрақтарға жауап беру;

3) оқылым: қазақ тілінің орфоэпиялық нормаларын және негізгі ерекшеліктерін сақтап әдеби шығармаларды оқу; жоспар құру, жоспар бойынша мазмұнын айту; сыныптан тыс газет, журнал, қолжетімді шағын шығармаларды оқу; қазақ жазушылары туралы негізгі ақпараттарды білу; шығарманың негізгі ойын, желісін анықтау; шығарма кейіпкерлеріне сипаттама беру (мұғалімнің көмегімен); шығарма кейіпкерлерлерінің іс-әрекетінің себептерін түсіндіру (мұғалімнің көмегімен); белгілі тақырып бойынша қысқа әңгіме құрастыру; такпак, проза үзінділерін жаттау; ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтардан алынған деректерді алу (мұғалім, ата-аналар көмегімен); оқылым стратегияларын қолдану;

4) жазылым: дыбысталуы ұқсас дыбыстарды ажырата білу (а-ә; о-ө; ү-ұ; у-ү; ы-і); жазылу емлесін салыстырмалы түрде мысалдар арқылы түсіну; керекті сөздерді мәтіннен таба білу, дұрыс жазу; шығарманың кейбір жеңіл абзацтарының мазмұнын жазу; әртүрлі сөз таптарын өтілген ережелерді сақтап жазу; қосалқы сөздерді жазу; шағын көлемді мазмұнда, шығарма жазу; диктант жазу (22-25 сөз); мұғалімнің көмегімен өмірбаян, өтініш жазу; тақырып бойынша сөздердің маңызды бөліктерін дұрыс жазу (жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздер); сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану;

5) тілдік бағдар: біріккен сөздердің анықтамасымен танысу; күрделі зат есімдерді білу, ажырату; сөйлем мүшелерімен танысу, ажырату; сөйлемнің тұрлаулы, тұрлаусыз мүшелері туралы білу; сөйлемнің бірыңғай мүшелерін табу; жай сөйлем түрлерімен танысу; жаңа сөздердің мағынасын меңгеру; мақал-мәтелдердің мағыналарын түсіну, орынды қолдана білу; өздігінен ауызша сөйлеуде омоним, антоним сөздерді қолдану; қазақ тіліндегі дыбыстарды әртүрлі позицияда айту, ажырату; сөз тіркестерін дыбыстық,

буындық үндестік заңдарын сақтап, дұрыс айтып жазу; сұрақтар бойынша сөз таптарын ажырату; етістіктің шақтары мен жақтарын дұрыс қолдану; әртүрлі сөз таптарымен сөйлем құру.

9-сынып:

Лексикалық тақырыптар	Бөлімдер	Бөлімшiлер	Оқыту мақсаты
I-тоқсан			
Ғылыми жаңалықтар мен технологиялар	1. Тыңдалым	1.1 сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын түсіну	9.1.1.1 біріккен сөздердің анықтамасын,мағынасын түсіну, мысалдар келтіру, аудармасын білу
		1.2 әртүрлі жанрдағы мәтіндерді түсіну	9.1.2.1 басылымдардағы (газет, журнал)мақалаларды түсіну
		1.3 тыңдалым материалдары бойынша жауап беру	9.1.3.1 мәтіннің әр бөлігі бойынша сұрақкою
	2. Айтылым	2.1 қарым-қатынастық дағдыларын дамыту	9.2.1.1 мәтінмен жұмыс істеу барысында әңгіменің негізгі құрылымын сақтау (кіріспе, негізгі бөлім, қорытынды)
		2.2 қазақ тілі этикасын сақтап, сөйлеу мәдениетін меңгеру	9.2.2.1 әртүрлі жағдайларда өздерін дұрыс ұстап, сыпайы қатынас жасау дағдысын меңгеру
		2.3 диалогті дамыту	9. 2.3.1 тақырыптық диалогтер құру

	2.4 байланыстырып сөйлеу	9.2.4.1 оқыған шығармалардың мазмұнын айту
	2.5 сенімді және еркін жауап беру	9.2.5.1 мәтіннің мазмұны бойынша қойылған сұрақтарға жауап беру
3. Оқылым	3.1 оқу жұмыстарын әртүрлі формада ұсыну	9.3.1.1 қазақ тілінің орфоэпиялық нормаларын және негізгі ерекшеліктерін сақтап әдеби шығармаларды оқу; 9.3.1.2 жоспар құру, жоспар бойынша мазмұнын айту
	3.2 әртүрлі ресурс көздерінен қажетті ақпарат алу	9.3.2.1 ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтардан алынған деректерді алу (мұғалім, ата-аналар көмегімен)
	3.3 оқылым стратегияларын қолдану	9.3.3.1 жүргізіп оқу
4. Жазылым	4.1 қазақ тіліне тән дыбыстардың әріп таңбасын дұрыс жаза білу	9.4.1.1 дыбысталуы ұқсас дыбыстарды ажырата білу (а-ә; о-ө; ү-ұ; у-ұ; ы-і). Жазылу емлесін салыстырмалы түрде мысалдар арқылы түсіну
	4.2 жазба жұмыстарын әртүрлі формада ұсыну	9.4.2.1 шығарманың кейбір жеңіл абажатарының мазмұнын жазу
	4.4 орфография және пунктуациялық ережелерді сақтау	9.4.4.1 тақырып бойынша сөздердің маңызды бөліктерін дұрыс жазу (жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздер)

5. Тілдік бағдар	5.1 сөздердің, сөз тіркестерінің мағынасын түсіну	9.5.1.1 біріккен сөздердің мағынасынменгеру; 9.5.1.2 күрделі зат есімдерді тану,ажырату
	5.2 дыбыстар, буындар; тасымал	9.5.2.1 қазақ тіліндегі дыбыстардыәртүрлі позицияда айту, ажырату
	5.3 түбір мен қосымша; сөз таптары	9.2.2.2 сұрақтар бойынша сөз таптарынажырату
	5.4 сөйлем	9.5.4.1 сөйлем мүшелерін анықтау
1. Тыңдалым	1.1 сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын түсіну	9.1.1.1 біріккен сөздердің анықтамасын,мағынасын түсіну, мысалдар келтіру, аудармасын білу 9.1.1.2 күрделі зат есімдердің мағынасын

			түсіну
		1.2 әртүрлі жанрдағы мәтіндерді түсіну	9.1.2.1 басылымдардағы (газет, журнал)мақалаларды түсіну; 9.1.2.2 шығарманың негізгі идеясынтүсіну
		1.3 тыңдалым материалдары бойынша жауап беру	9.1.3.1 мәтіннің әр бөлігі бойынша сұраққою
	2. Айтылым	2.1 қарым-қатынастық дағдыларын дамыту	9.2.1.2 логикалық кезектілігін сақтап,себеп-салдарын ашу; 9.2.1.3 басталған әңгімені жалғастыру
		2.2 қазақ тілі этикасын сақтап, сөйлеу мәдениетін меңгеру	9.2.2.1 әртүрлі жағдайларда өздерін дұрыс ұстап, сыпайы қатынас жасау дағдысын меңгеру
		2.3 диалогті дамыту	9.2.3.1 тақырыптық диалогтер құру
		2.4 байланыстырып сөйлеу	9.2.4.1 оқыған шығармалардың мазмұнынаыту
		2.5 сенімді және еркін жауап беру	9.2.5.1 мәтіннің мазмұны бойыншақойылған сұрақтарға жауап беру
	3. Оқылым	3.1 оқу жұмыстарын әртүрлі формада ұсыну	9.3.1.3 сыныптан тыс газет, журнал,қолжетімді шағын шығармаларды оқу; 9.3.1.8 белгілі тақырып бойынша қысқаәңгіме құрастыру

			3.2 әртүрлі ресурс көздерінен қажетті ақпарат алу	9.3.2.1 ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтардан алынған деректерді алу (мұғалім, ата-аналар көмегімен)
			3.3 оқылым стратегияларын қолдану	9.3.3.1 жүгіртіп оқу; 9.3.3.2 іріктеп оқу
		4. Жазылым	4.1 қазақ тіліне тән дыбыстардың әріп таңбасын дұрыс жаза білу	9.4.1.1 дыбысталуы ұқсас дыбыстарды ажырата білу (а-ә; о-ө; ү-ұ; у-ү; ы-і). Жазылу емлесін салыстырмалы түрде мысалдар арқылы түсіну
			4.2 жазба жұмыстарын әртүрлі формада ұсыну	9.4.2.2 әртүрлі сөз таптарын, өтілген ережелерді сақтап жазу

		4.4 орфография және пунктуациялық ережелерді сақтау	9.4.4.1 тақырып бойынша сөздердің маңызды бөліктерін дұрыс жазу (жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздер)
Құндылықтар: сүйіспеншілік пен достық	5. Тілдік бағдар	5.1 сөздердің, сөз тіркестерінің мағынасын түсіну	9.5.1.2 күрделі зат есімдерді тану, ажырату; 9.5.1.3 мақал-мәтелдердің мағыналарын түсіну, орынды қолдана білу
		5.2 дыбыстар, буындар; тасымал	9.5.2.1 қазақ тіліндегі дыбыстарды әртүрлі позицияда айту, ажырату
		5.3 түбір мен қосымша; сөз таптары	9.2.2.2 сұрақтар бойынша сөз таптарына ажырату
		5.4 сөйлем	9.5.4.2 сөйлемнің турлаулы, тұрлаусыз мүшелерін қолдану, аудару
3-тоқсан			
Ғарыш әлемі	1. Тыңдалым	1.1 сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын түсіну	9.1.1.1 біріккен сөздердің анықтамасын, мағынасын түсіну, мысалдар келтіру, аудармасын білу 9.1.1.2 күрделі зат есімдердің мағынасын түсіну
		1.2 әртүрлі жанрдағы мәтіндерді түсіну	9.1.1.3 аудио және видео- таспаға жазылған балаларға арналған шағын шығармаларды, ертегілерді тыңдау. Негізгі ойын түсіну, аудару
		1.3 тыңдалым материалдары бойынша жауап беру	9.1.3.2 мәтіннің мазмұны бойынша қойылған сұрақтарға жауап беру

2. Айтылым	2.1 қарым-қатынастық дағдыларын дамыту	9.2.1.4 қысқа ертегі, әңгімелердің мазмұнын айту; 9.2.1.5 өзі, отбасы, жолдастары туралы ойын жеткізіп айта білу
	2.2 қазақ тілі этикасын сақтап, сөйлеу мәдениетін меңгеру	9.2.2.1 әртүрлі жағдайларда өздерін дұрыс ұстап, сыпайы қатынас жасау дағдысын меңгеру
	2.3 диалогті дамыту	9.2.3.2 сұрақ қою, диалогті қолдау
	2.4 байланыстырып сөйлеу	9.2.4.3 жеке өмірінен алынған тәжірибенегізінде әңгіме құрастыру
	2.5 сенімді және еркін жауап беру	9.2.5.1 мәтіннің мазмұны бойынша қойылған сұрақтарға жауап беру

	3. Оқылым	3.1 оқу жұмыстарын әртүрлі формада ұсыну	9.3.1.4 қазақ жазушылары туралы негізгі ақпараттарды білу; 9.3.1.5 шығарманың негізгі ойын, желісін анықтау; 9.3.1.6 шығарманың кейіпкерлеріне сипаттама беру (мұғалімнің көмегімен)
		3.2 әртүрлі ресурс көздерінен қажетті ақпарат алу	9.3.2.1 ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтардан алынған деректерді алу (мұғалім, ата-аналар көмегімен)
		3.3 оқылым стратегияларын қолдану	9.3.3.2 іріктеп оқу; 9.3.3.3 рөлдік оқу
	4. Жазылым	4.1 қазақ тіліне тән дыбыстардың әріп таңбасын дұрыс жазу білу	9.4.1.2 керекті сөздерді мәтіннен таба білу, дұрыс жазу
		4.2 жазба жұмыстарын әртүрлі формада ұсыну	9.4.2.3 біріккен, күрделі сөздерді жазу; 9.4.2.4 шағын көлемді мазмұнда, шығарма жазу
		4.3 іскерлік хат	9.4.3.1 мұғалімнің көмегімен өмірбаян, өтініш жазу
		4.4 орфография және пунктуациялық ережелерді сақтау	9.4.4.1 тақырып бойынша сөздердің маңызды бөліктерін дұрыс жазу (жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздер); 9.4.4.2 сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану

Кәсіп пен еңбек	5. Тілдік бағдар	5.1 сөздердің, сөз тіркестерінің мағынасын түсіну	9.5.1.1 біріккен сөздердің мағынасынменгеру; 9.5.1.2 күрделі зат есімдерді тану,ажырату; 9.5.1.3 мақал-мәтелдердің мағыналарын түсіну, орынды қолдана білу
		5.2 дыбыстар, буындар; тасымал	9.5.2.2 сөз тіркестерін дыбыстық, буындық үндестік заңдарын сақтап,дұрыс айтып жазу
		5.3 түбір мен қосымша; сөз таптары	9.5.2.3 етістіктің шақтары мен жақтарын,дұрыс қолдану
		5.4 сөйлем	9.5.4.3 сөйлемнің бірыңғай мүшелерін табу
4-тоқсан			
Ойын-сауық және спорт	1. Тыңдалым	1.1 сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын түсіну	9.1.1.1 біріккен сөздердің анықтамасын,мағынасын түсіну, мысалдар келтіру, аудармасын білу; 9.1.1.2 күрделі зат есімдердің мағынасын

		түсіну; 9.1.1.3 күрделі сөздердің түрлерін ажырата білу, мысалдар ойлау, аудару
	1.2 әртүрлі жанрдағы мәтіндерді түсіну	9.1.2.4 мәтіндегі абзацтың рөлін түсіну
	1.3 тыңдалым материалдары бойынша жауап беру	9.1.3.2 мәтіннің мазмұны бойынша қойылған сұрақтарға жауап беру
2. Айтылым	2.1 қарым-қатынастық дағдыларын дамыту	9.2.1.6 күнделікті тұрмысқа, оқуға, қатынасқа катысты жағдаяттарда қарым- қатынас жасап сөйлесу
	2.2 қазақ тілі этикасын сақтап, сөйлеу мәдениетін меңгеру	9.2.2.1 әртүрлі жағдайларда өздерін дұрыс ұстап, сыпайы қатынас жасау дағдысын меңгеру
	2.3 диалогті дамыту	9.2.3.2 сұрақ қою, диалогті қолдау
	2.4 байланыстырып сөйлеу	9.2.4.4 тәжірибелік әрекеттер негізінде әңгіме құрастыру
	2.5 сенімді және еркін жауап беру	9.2.5.1 мәтіннің мазмұны бойынша қойылған сұрақтарға жауап беру
3. Оқылым	3.1 оқу жұмыстарын әртүрлі формада ұсыну	9.3.1.7 шығарма кейіпкерлерінің іс- әрекетінің себептерін түсіндіру (мұғалімнің көмегімен); 9.3.1.9 тақпақ, проза үзінділерін жаттау

	3.2 әртүрлі ресурс көздерінен қажетті ақпарат алу	9.3.2.1 ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтардан алынған деректерді алу (мұғалім, ата-аналаркөмегімен)
	3.3 оқылым стратегияларын қолдану	9.3.3.1 жүгіртіп оқу; 9.3.3.2 іріктеп оқу; 9.3.3.3 рөлдік оқу
4. Жазылым	4.1 қазақ тіліне тән дыбыстардың әріп таңбасын дұрыс жаза білу	9.4.1.2 керекті сөздерді мәтіннен таба білу, дұрыс жазу
	4.2 жазба жұмыстарын әртүрлі формада ұсыну	9.4.2.4 шағын көлемді мазмұндама, шығарма жазу; 9.4.2.5 диктант жазу (22-25 сөз)

	5.4 сөйлем	9.5.4.3 жай сөйлем түрлерін ажырата білу 9.5.4.4 сөйлемнің мағынасына сәйкестыныс белгілерін қоя білу
--	------------	--